

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10—K
pol leta 5—
četrt leta 2:50
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljna uvrščanja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Preuredba nemškega jezikovnega pouka na mestnih slovenskih ljudskih šolah v Ljubljani.

Poročal na seji občinskega sveta dne 12. maja t. l. občinski svetovalec **Jakob Dimnik.**

Slavni občinski svet!

Do leta 1870. je bila nemščina na vseh ljubljanskih šolah učni jezik. Tega leta je pa dež. zbor sklenil, naj postane slovenščina učni jezik, nemščina naj se pa poučuje le kot predmet. Z ozirom na ta deželnozborski sklep je izdal c. kr. deželni šolski svet dne 8. oktobra 1870. l. ta-le ukaz: »V vseh ljudskih šolah na Kranjskem je učni jezik slovenski, razen šol v Kočevju in Beli peči, kjer je učni jezik nemški. Ako bi se pa v kateri šoli razen tega jezika učil tudi nemški jezik kot drugi deželni jezik, naj se ravna po pravilu, da naj se z nemščino začneja le potem, kadar učenci že dobro znajo brati in pisati v materinem slovenskem jeziku.«

Na seji občinskega sveta ljubljanskega dne 27. avgusta 1877. leta se je pa sklenilo, da mora c. kr. mestni šolski nadzornik vsako leto poročati o stanju mestnih ljudskih šol. Že 1. oktobra istega leta je došlo obširno poročilo c. kr. mestnega šolskega nadzornika, v katerem je med drugim tudi opazka glede poučevanja nemškega jezika, namreč da se **nemški jezik premalo poučuje.** V tem poročilu se trdi dalje tudi, da ne zadostuje, da se nemščina poučuje le kot predmet, ker se otroci na ta način premalo vadijo in premalo priučijo nemščine, posebno iz tega vzroka ne, ker gre velik del šolarjev iz ljudskih šol v gimnazije, (kjer je bil takrat učni jezik nemški). Dalje se trdi v tem nadzornikovem poročilu, da je Slovencu potreben nemški jezik, ker si izven dežele: na Nemskem, na Ogrskem itd. služi kruh, torej mu je znanje nemškega jezika potrebno. Temu znanju nadzornikovemu pritrjuje, pa lahko vprašamo: Kaj pa z našim ljudstvom, ki ostane doma? Ali temu ni treba nobene omike, nobenega izobraževanja, nobenega napredka? **Napredek in omika sta pa le mogoča na narodni podlagi, to je s pomočjo materinega slovenskega jezika.**

Dne 14. julija 1878. leta je pa občinski svet ljubljanski sklenil, da naj se uvede na ljubljanskih ljudskih šolah zopet **nemščina kot učni jezik, in sicer že v 2. razredu.** Dne. 3. oktobra istega leta je c. kr. mestni šolski svet že obvestil šolska vodstva o tem sklepu občinskega sveta in dne 29. oktobra tega leta je pa izšel ukaz c. kr. deželnega šolskega sveta, v katerem ukazuje na podstavi sklepa občinskega sveta, da se mora že v 2. razredu **rabiti nemščina kot učni jezik** pri računanju s številkami, v 3. razredu mora pri računanju in pri pouku nemščine prevladovati nemški jezik, v višjih razredih pa je za vse predmete, izvzemši veronauk in slovenščino, nemški jezik učni jezik. **Uvedle so se zaradi tega čisto nemške knjige.**

Posledica tega je bila, da učenci, ki so izstopili iz ljudskih šol, niso znali ne slovenski in ne nemški govoriti in pravilno pisati in godilo se jim je nekako tako kakor se je godilo pred l. 1848., ko je med preprostimi meščani redko kdo znal slovenski pisati, pa tudi nemški ne toliko, da bi se ne bil osmeševal.

Dne 15. junija 1882. l. se je pa **okrajna učiteljska konferenca** ljubljanskega učiteljskega izrekla za **zopetno uvedbo slovensko-nemških slovnice** za slovenske ljudske

šole, ki so bile v rabi že pred ukazom c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 29. oktobra 1878. leta.

L. 1882. je pa tudi stavil **dr. Valentin Zarnik** občinskemu svetu samostalen predlog o preuredbi nemškega jezikovnega pouka na mestnih ljudskih šolah in na seji dne 31. avgusta 1882. l. občinskega sveta je poročal občinski svetnik dr. Drč kot načelnik šolskega odseka o predlogu občinskega svetnika dr. V. Zarnika glede učnega jezika v ljubljanskih šolah in stavil sledeče nasvete v imenu šolskega odseka:

a) **V vseh razredih deških in dekliških mestnih ljudskih šol naj bo odslej učni jezik slovenski jezik.**

b) **Nemški jezik naj se na podlagi slovenskega materinskega jezika začne poučevati v 3. razredu s slovenskim učnim jezikom.**

c) **Poučevanje v nemškem jeziku (poleg slovenskega) naj se od 3. razreda dalje nadaljuje in vrši tako, da morejo dečki 4. razreda prestopiti v 1. razred srednje, meščanske ali obrtne šole s slovenskim učnim jezikom.**

In v smislu teh predlogov so se postavili novi učni načrti za vse kategorije ljudskih šol, s katerimi se je uveljavil na slovenskih šolah zopet slovenski učni jezik. Ti učni načrti, ki so še dandanes veljavni, so bili razglašeni na podstavi vs. ukaza c. kr. ministrstva za bogocastje in nauk z dne 10. novembra 1884. l., št. 20.691, z razpisom c. kr. deželnega šolskega sveta za Kranjsko z dne 25. septembra 1886. l., št. 2439 iz 1884. leta.

To je torej zgodovina učnega jezika na ljubljanskih šolah do današnjega dne. Danes stojimo pa zopet v novem boju za pravice slovenskega jezika v naših slovenskih ljudskih šolah. Na redni seji c. kr. mestnega šolskega sveta z dne 21. oktobra 1912 je stavil c. kr. okrajni šolski nadzornik Anton Maier sledeči predlog:

»C. kr. deželni šolski svet je naprositi, da blagoizvoli sporazumeno z mero-dajnimi faktorji v svrhu temeljitega priučena nemškega jezika odrediti, da je pričeti s prihodnjim šolskim letom na vseh ljubljanskih slovenskih mestnih ljudskih šolah z nemškim jezikovnim poukom namesto v tretjem že v drugem razredu in da je uvesti v 6., 7. in 8. razred ter na meščanski šoli pri zemljepisnem in zgodovinskem pouku nemški učni jezik.«

Svoj predlog je podpiral s temi-le razlogi:

1. Mestno prebivalstvo čuti živo potrebo po znanju nemščine; dokaz temu naval v obe vladnici in v nemške šole.

2. Pritožbe staršev in učiteljstva na srednjih in enakovrstnih šolah ter na učiteljskih, da zaostajajo učenci in učenke slovenskih mestnih šol iz nemščine in da ne morejo konkurirati v tem predmetu z drugimi, ki prihajajo iz utrakvističnih šol.

Dalje pravi poročilo c. kr. mestnega šolskega sveta tako-le:

Ker sega omenjeni predlog globoko v sedanjí ustroj slovenskega ljudskega šolstva, se je, da se da članom c. kr. mestnega šolskega sveta možnost in prilika, natančneje poučiti se in preudariti njegovo bistvo, na tej seji sprejel predlog podžupana dr. Karla Trillerja, naj se razprava in sklepanje o tem predmetu preloži na eno prihodnjih sej c. kr. m. š. sveta.

Da se pa ta zadeva v vsakem oziru še bolje pojasni in razbistri, je pozval predsednik c. kr. m. š. sveta vsa vodstva mestnih slovenskih ljudskih šol, naj o tem vprašanju izrazijo svoje mnenje tudi učiteljski zbori teh šol.

Šolska vodstva so označenemu pozivú ustregla in c. kr. m. š. svetu predložila mnenja učiteljskih zborov. Ta mnenja med sabo o tem vprašanju nekoliko divergirajo.

Soglasni in najbolj določno pojasnjeni so sklepi učiteljskih zborov I. in IV. m. deške ljudske šole, ki so odločno proti uvedbi nemškega poučnega jezika v predlagateljevem smislu.* Istotako soglasen je tudi sklep barjanske šole proti tej uvedbi.

Tretja mestna deška šola se je sicer izrekla za uvedbo nemškega pouka v II. razredu, toda ne na rovaš drugih predmetov. To je pa neizogibno. Kolikor ur se namreč več nameni nemščini, toliko se jih odščipne materinščini in drugim predmetom. Glede pouka zemljepisa in zgodovine v nemškem jeziku se zbor te šole ni izjavil.

Druga mestna deška šola se je izjavila z večino glasov za predlagateljeve predloge v celem obsegu. Poročilo šol. vodstva te šole se glasi:

C. kr. mestni šolski svet!

Ustrezaje tamošnjemu naročilu z dne 7. t m., št. 39, glede pouka v nemščini na javnih mestnih slovenskih ljudskih šolah, naznanja podpisano vodstvo sledeče:

Tukašnje učiteljstvo se je o zadevi posvetovalo na svoji domači konferenci ter sklenilo, da bi bilo za naše šolarje zelo dobro:

a) če se prične z nemškim poukom že v II. razredu,

b) če se v VI., VII. in VIII. razredu uči zemljepisje in zgodovina v nemškem jeziku.

S prvim nasvetom bi se ustreglo splošni potrebi, da se slovenski otroci temeljiteje pripravijo v nemščini že v ljudskih šolah, ker bi se precej brati, pa tudi nekoliko govoriti naučili že v II. razredu. V III. razredu bi se ta pouk le nadaljeval, in tako bi bilo upati, da se tu in v naslednjih dveh višjih razredih nauče dečki toliko nemščine, da bi mogli shajati na srednjih šolah. Pač neprijetno je staršem, učiteljem in učencem samim, ko se vračajo taki dečki iz srednjih šol po 2—3 mesecih nazaj v ljudske šole, ker imajo preslabo podlago, posebno v nemščini. Upati je, da se z izpremembo nemškega pouka napravi boljša zveza med ljudsko in srednjo šolo. Drugi učenci pa, ki ostanejo še nadalje v ljudski šoli, dobe boljšo podlago za druge šole, oziroma za življenje.

Da se v višjih treh razredih poučuje kak predmet v nemškem jeziku, bo pač prav prišlo v življenju vsem dotičnim učencem, zakaj pri sedanjih razmerah dobe premalo zmožnosti za pravilno in spretno izražanje. Učenci se uče za življenje, in pri nas so socialne razmere take, da shajamo lažje, če znamo tudi nemško. Za sredstvo k temu cilju pa bo — po vsestranskem razgovoru našega učiteljstva — najbolj pripraven predmet zgodovina, oziroma tudi s to združeno zemljepisje.

Z ozirom na to prosí podpisano vodstvo: C. kr. mestni šolski svet blagovoli potrebno ukreniti, da se na mestnih slovenskih ljudskih šolah izvrši prej pod a) in b) omejena izprememba glede nemškega pouka.

Šolski voditelj:

Janko Nep. Jeglič, m. p.

Mestna slovenska dekliška šola pri Sv. Jakobu se je izjavila za predlog z 12 proti 8 glasom. Razvidno je torej iz povedanega, da so si mnenja učiteljstva dokaj

* Tozadevno poročilo in sklepa učiteljskega zbora I. mestne šole je priobčil naš list v 4. številki l. 1913. Uredn.

različna, četudi je velika večina — dve tretjini učiteljstva — proti stavljenima predlogoma.

Da se pa doseže čim večja enotnost v tem važnem vprašanju, je umesten in potreben skupen razgovor vsega učiteljstva ljubljanskih mestnih slovenskih ljudskih šol in to tembolj, ker stavita učiteljska zbora I. in IV. mestne deške ljudske šole glede izpremembe jezikovnega pouka sploh važne predloge, o katerih se ostali učiteljski zbori še niso razgovarjali in sklepali.

Takšen razgovor je pa možen le ob uradni okrajni učiteljski konferenci, kakor želi tudi učiteljski zbor I. mestne deške šole in kar se sklada z min. ukazom ddo. 8. maja 1872, št. 3306.

C. kr. mestni šolski svet se je o tem vprašanju na svoji redni seji dne 4. marca 1913 zbornó posvetoval in iz navedenih razlogov po nasvetu člana Režka kot poročevalca sklenil:

1. Preko stavljenega predloga o preuredbi nemškega jezikovnega pouka se preide na dnevni red.

2. Prepušča se stalnemu odboru za okrajno učiteljsko konferenco, da postavi razgovor o tem predmetu na dnevni red prihodnje okrajne učiteljske konference v to svrhu, da ondi učiteljstvo skupno uveljavi svoje mnenje in želje ter stavi temu primerne nasvete.

O omenjenih sklepih je c. kr. m. š. svet s pismom ddo. 8. marcija 1913 pod št. 208 obvestil stalni odbor za okrajno učiteljsko konferenco, prepuščajoč njegovi razsodnosti, da označeno važno in bistveno vprašanje končno reši tako, kakor bo za razvoj slovenskega šolstva najkoristnejše.

Stalni odbor se pa temu obvestilu ni odzval in zadnja okrajna učiteljska konferenca za mestne slovenske ljudske šole, ki se je vršila dne 9. oktobra 1913, o tem vprašanju ni razpravljala.

Pač pa so vodstva nekaterih zasebnih šol, in sicer: vodstvo zasebne deške petrazrednice v »Marijanišču«; vodstvo zasebne dekliške osemrazrednice v »Lichtenturničnem«; »sirotišču« in pa ravnateljstvo vnanjih zasebnih dekliških šol uršulinskih med tem časom, in sicer junija in julija meseca lani, predložile c. kr. dežel-nemu šolskemu svetu separate prošnje, naj jim v smislu § 6. zakona z dne 14. maja 1869. l. dovoli preosnovno pouka v nemščini v podobnem smislu, kakor je to predlagal c. kr. okrajni šolski nadzornik, in sicer pričeni s šolskim letom 1913—1914.

C. kr. deželni šolski svet je tem prošnjam na podstavi § 70., točka 3) in 5) državnega šolskega zakona z dne 14. maja 1869. l. ugodil in jih z razpisi ddo. 9. avgusta 1913 pod št. 4666 in pa ddo. 18. avgusta 1913, št. 1121, o tem privoli obvestil.

Nadalje je trgovski poslovodja in posestnik Jernej Šerjak z 12 tovariši predložil naravnost na c. kr. deželnem šolskem svetu prošnjo, z dne 20. septembra 1913, v kateri, sklicujoč se na to, da se je na zasebnih ljudskih in meščanskih šolah ljubljanskih preosnova pouka v nemščini z dovoljenjem c. kr. dež. šol. sveta s šolskim letom 1913—1914 že uveljavila, c. kr. dež. šolski svet prosí, naj ukrene, da se isto zgodi tudi na javnih ljudskih šolah, ker se mu vidi za praktično življenje neobhodno potrebno. Ta prošnja se glasi tako-le:

Visoki c. kr. deželni šolski svet!

Z ozirom na to, da se je uredil na vseh ljubljanskih zasebnih ljudskih šolah nemški pouk že s 1. razredom, prosimo podpisani starši, c. kr. deželni šolski svet

blagovoli ukreniti, da se tudi na javnih mestnih šolah uvede nemščina že v prvem ali drugem razredu, da dobe tako naši otroci priliko temeljiteje se priučiti drugega deželnega jezika, ki jim je za praktično življenje neobhodno potreben. Slišati je, da je c. kr. m. š. svet o tem predmetu že sklepal, vendar se do sedaj še ni ničesar ukrenilo, dasi se je šolsko leto že pričelo.

V Ljubljani, 20. septembra 1913.

Jernej Šerjak, obč. svetnik; Josip Olup, Franc Pleničar; Alojz Ladiha; Fran Kristan, deželni nadoficijal; Ivan Podboj, trgovec; Josip Cotič, gostilničar; Franc Zorec, trgovec; Karl Belič, strojevodja v p.; A. Sušnik; Iv. Flegar; Iv. Petrič; D. Vabič

Pozivno na to vlogo je c. kr. dež. šol. svet z razpisom ddo. 27. oktobra 1913 pod št. 7447 c. kr. mestnemu šolskemu svetu naročil, naj povzroči, da se k predmetu izjavi pristojni c. kr. okrajni šolski nadzornik ter ob prigibu njegove izjave in vseh predmetnih spisov tjakaj poroča.

Temu naročilu je c. kr. mestni šolski svet s tuuradnim poročilom ddo. 19. novembra 1913 pod št. 1535 ustregel in ob povratku vodstvenih poročil, Šerjakove vloge in pa nadzornikove izjave glasom razpisa ddo. 26. januarja 1914 pod št. 8220 ex 1913 od c. kr. dež. šolskega sveta prejel naročilo, naj v smislu § 6. drž. šol. zakona z dne 14. maja 1869. I. naprosi mestno občino, da se k vlogi Jerneja Šerjaka in tovarišev in pa k nasvetom okr. šolskega nadzornika izjavi in izjavo s svojimi utemeljenimi nasveti tjakaj predloži.

Izjava nadzornikova se pa glasi takole:

C. kr. deželni šolski svet!

Ustrezajoč odnotnjemu naročilu z dne 27. okt. 1913., št. 7447, se usoja podpisane podatki sledeče poročilo:

Ze mnogo let se čujejo pritožbe, da prihajajo ljudskošolski učenci in učenke v srednje šole in učiteljišča ter druge enakovrstne učne zavode z nedostatnim znanjem nemškega jezika. Pa tudi iz občinstva samega se slišijo pritožbe, da se otroci ne priučijo v ljudski šoli drugega deželnega jezika toliko, kolikor ga potrebujejo za praktično življenje. Mestno prebivalstvo si zlasti želi, da bi se otroci priučili v šoli nemškega občevalnega jezika. To željo so starši opetovano izražali podpisancu v osebnih pogovorih ter jo utemeljevali s tem, da mora biti vsakdo, ki hoče dobiti kako boljšo službo, zmožen tudi nemškega jezika; bodisi pri pošti ali železnici, pri obrtu ali trgovini, v državni ali zasebni službi — povsod imajo prednost oni, ki so zmožni nemščine. Brez dvoma je znanje drugega deželnega jezika zelo uspešno konkurenčno sredstvo. Zatorej je v pričetku vsakega šolskega leta tako velik naval v utrakvistične šole, zlasti v vadbne državnih in zasebnih učiteljišč. Ko je izvedelo občinstvo letos, da se uvede nemščina v nekaterih zasebnih slovenskih šolah že s prvim šolskim letom in da se bode ta predmet tudi v višjih treh razredih temeljiteje gojil, se je zglašilo v Lichtenthurnični zavod in v meščansko šolo vnanje uršulinske šole toliko učenk, da jih niso mogli vseh sprejeti. To je pač jasen dokaz, da uvideva meščanstvo potrebo znanja nemškega jezika in da nujno želi, da se ga priučijo otroci. Ugovor, da bi vsled tega znal trpeti narodni čut, je ničevn: to nam dokazujejo naši slovenski veljaki, slovničarji, pesniki in pisatelji; vsi so pohajali utrakvistične ljudske in srednje šole ter si prisvojili temeljito oba deželna jezika. Podpisaneec je popolnoma uverjen, da vsled temeljitega poučevanja nemščine ne bode trpel pouk v materinščini, pa tudi ne narodni čut učeče se mladine.

Ljubljanske mestne šole imajo poleg občega smotra ljudske šole še to nalogo, da morajo usposabljalati deco četrtega šolskega leta za vstop v srednjo šolo. Pri sprejemnem izpitu se zahteva od otrok poleg razumevanja nemškega jezika, tudi gladko nemško čitanje, znanje nemškega pravopisa in slovnice ter analizo razširjenega stavka. Da se ta smoter v dveh šolskih letih ne da doseči, je pač jasno ko beli dan. Tu tiči glavni vzrok, da se učenci trumoma vračajo o Božiču iz srednjih šol nazaj v ljudsko šolo, ker nimajo zadostne podlage iz nemščine. Treba je torej, da se zgoraj označeno učivo iz nemščine porazdeli na tri šolska leta in s tem pridobi več učnega časa za govorne vaje, ki so temelj vsega jezikovnega pouka.

Pa tudi učenci in učenke višjih treh razredov osemrazrednic si ne pridobe zadostnega znanja drugega deželnega jezika. Pičlo odmerjeni učni čas je namreč treba uporabljati za vse panoge jezikovnega pouka; branje, spise, pravopisje in slovnico; z ozirom na sprejemne izpite se mora zlasti slovnič in analizi odmeriti več učnih ur. Vsled tega primanjkuje časa za govorne vaje, brez katerih si pač nihče ne more pridobiti jezikovne spretnosti in občevalnega jezika. Dokler se bo poučevala nemščina v višjih treh razredih

osemrazrednic in meščanskih šol le kot predmet, ni misliti na boljše učne uspehe.

Treba je uvesti nemščino kot učni jezik v enem ali dveh predmetih ter nuditi učenecem priliko, da se vadijo v nemškem govoru. Posebno prikladna za to je zgodovina, ki podaja le pripovedovalno učno snov.

Z ozirom na povedano se usoja podpisaneec priporočati svoj predlog: C. kr. deželni šolski svet blagovoli že letos uvesti nemški pouk v drugem razredu (po 6 polur na teden) ter ukreniti, da se bode s prihodnjim šolskim letom pričela poučevati zemljepis in zgodovina v 6., 7. in 8. razredu v nemškem učnem jeziku.

V Ljubljani, 17. novembra 1913.

A. Maier, m. p.
c. kr. šolski nadzornik.

To je torej poročilo c. kr. mestnega šolskega sveta z dne 19. februarja 1914, št. 176, ki je bilo poslano šol. odseku z naročilom, da se o tej stvari posvetuje ter občinskemu svetu poroča. (Konec.)

Počitniški tečaj Slovenske Šolske Maticе.

Iz učiteljskih krogov je došlo Slov. Šol. Matici sledeče pismo: »Ko sem govoril z nekaterimi tovariši o tečaju, ki ga namerava prirediti prve dni septembra v Ljubljani Slov. Šol. Matica, sem videl, da se je tečaj premalo razglasil; zlasti so prezrli zadnje naznanilo, da se je čas prijaviti še do konca maja. Žalostno bi bilo, če bi se letos ne mogel vršiti tečaj zaradi premajhne udeležbe, ko smo se ob prvem ponašali, češ, da je učiteljstvo pokazalo z lepo udeležbo, da res hoče in si prizadeva dobiti večjo izobrazbo. Udeležba pri teh tečajih bi morala biti tolikšna, da bi je javnost ne mogla prezreti, temveč da bi uvidela, da kričimo vzporedno po kruhu in po izobrazbi. In dobiček takih tečajev! Ni le oni, ki ga imajo udeleženci od predavanj in ekskurzij, temveč tudi ta, da prebivajo nekaj dni s tovariši in tovarišicami iz vseh kotov vse Slovenije in morda tudi iz Hrvaške.«

K tem lepim besedam pripominjamo sledeče: Popolen seznam predavanj in gg. predavateljev ter sploh vse pogoje za udeležbo se dobi pri predsedstvu vseh učiteljskih društev, kakor tudi v vseh strokovnih časopisih meseca januarja in februarja t. l. Poročati nam je dalje, da je naučno ministrtvo dovolilo Slov. Šol. Matici znaten denarni prispevek za slučaj, da se letos omenjeni počitniški tečaj vrši. Če se torej zgodi zadostno število udeležencev, se bo počitniški tečaj vršil, in prvotno na 20 K določeno udeležnino bo mogoče znižati, ali pa se bo porabilo ministrski prispevek za poučen skupni izlet, kakor bodo pač udeleženci sami odločili. Žalibog po številu sedaj priglašanih udeležencev počitniški tečaj še ni zagotovljen; prigrasitev je mogoča še do začetka junija in je vpslati v to svrhu 20 K, ki se vrnejo le v slučaju, da se tečaj ne vrši. Slov. Šol. Matica.

Za svoje pravice.

Za svoje pravice so vložile dne 6. maja t. l. 3 učne osebe učiteljskega zbora v Dobju proti odloku dežel. šol. sveta Štajerskega v zadevi dobivanja mesečne plače na podlagi nemških »Zalungsliste« skupni ugovor z odločilno močjo na c. kr. ministrtvo za nauk in bogočastje, v katerem so obrazložile neprimernost in jezikovno nezakonitost tega novega načina izplačevanja, proseč:

»Visoko c. kr. ministrtvo za nauk in bogočastje blagovoli čuvati naše individualne in državljanske pravice, zaradi česa blagovoli izpodbijati odlok kot učiteljstvu in slovenski narodnosti škodljiv ter v zakonu neutemeljen razvejaviti in odrediti, naj se nam naša mesečna plača tudi v prihodnje nakazuje na podlagi dosedanjih izplačilnih knjižic in na podlagi kolkovanih osebnih pobotnic.

Za slučaj, da bi Visokoisto na noben način ne moglo ugoditi našemu ugovoru, naj blagovoli ukreniti, da se nam bodo v smislu določb člena XIX. držav. osnovnega zakona z dne 21. XII. l. 1867., držav. zakonika broj 142, predlagali v izpolnitev in podpis slovensko tiskani plačilni imeniki.

Obenem so ugovarjajoči vložili na finančnem ministrtvu z ozirom na njegovo odobrenje z dne 10. II. 1914, broj 3514 iz 1913, tega novega načina izplačevanja s spomenico, t. j. skupno prošnjo (ne ugovor), ki naglašata tudi sledeče: »Zalungsliste« so samonemške, one prezirajo zakonito ravnopravnost slovenskega jezika, radi česar nasprotujejo določbam člena XIX. prej omenjenega državnega osnovnega zakona ter kažejo namen c. kr. finančnega deželnega ravnateljstva, izpodrivati slovenski jezik iz finančnih uradov, zaradi česa se čutimo na svojih državljan-

skih individualnih pravicah prikrajšane in smo prisiljeni odklanjati izpolnitev in podpise teh jezikovno nezakonitih »Zalungsliste«. — Spomenica konča s prošnjo kakor ugovor na naučno ministrtvo.

Kdor je zamudil vložiti ugovor na naučno ministrtvo v 14. dneh, je zamudil odločilno moč ugovora, temu preostaja še ugovor na naučno ministrtvo s pravno močjo, ki se mora vložiti v 60. dneh naravnost na deželnem šolskem svetu, torej mora najpozneje do 24. rožnika t. l. dospeti v Gradec. Kdor zamudi ta rok, izgubi tudi pravno moč do pritožbe ter se mu bo pozneje tja došli ugovor kratkoma neobravnava zavrnili. Isti rok velja tudi za pritožbo na upravno sodišče, dočim velja rok za pritožbo na finančno ministrtvo le 30 dni, t. j. do 24. vel. travna.

C. kr. upravno sodišče je s svojo razsodbo z dne 11. X. 1913, broj 10.199, razsodilo, da sme stranka (v tem slučaju učitelji) zahtevati, naj se oblastvena dejanja ravnajo po predpisih oblike, da je torej prizadeta stranka upravičena v slučajih, v katerih se ni po bistvenih predpisih ravnalo, se proti naredbi, ki se nanaša na tako zagrešeno dejanje, pravno pritožiti.

Špecialiteta med kavinimi pijačami je Kathreinerjeva Kneippova sladna kava.

Kathreinerjeva se napravlja iz najboljšega stada in ima sprito tega veliko redline moč ob popolni neškodljivosti. S slavnim Kathreinerjevim načinom dobi Kathreinerjevo okus in vonjavo imate kave.

Pristna se dobiva povsod v zaprtih izvornih zavojih s sliko župnika Kneippa.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo litijskega okraja ima svoj letošnji občni zbor na dan uradne konference v soboto, dne 23. maja t. l. v Litiji. Dnevni red se naznači s posebnimi vabili. — Odbor.

Štajersko.

Brežiško - sevniško učiteljsko društvo je zborovalo dne 3. vel. travna na Vidmu. Navzočih je bilo s predsednikom 35 članov. Kot gosta smo pozdravili našo nekdanjo članico tov. Lundo iz Hrastnika.

Vzamejo se na znanje razni dopisi, došli društvu od zadnjega sestanka. Ob dopisu tov. Knafliča glede novega načina izplačevanja učiteljskih plač se izreče društvu za to, da šolska vodstva zahtevajo od davkarjev slovenske tiskovine plačilnih pol. — Naknadno je plačalo učiteljstvo na Planini 6 K, ono iz Zdol 2 K za obrambni sklad. Skupna vsota znaša sedaj 56 K. Nekateri šole se še niso odzvale. Šolskim voditeljem se priporoča, naj delujejo na to, da bodo pristopile vse šole Šol. Matici. Nadalje se vzamejo na znanje: 1. Poročilo tov. Rismala o sanaciji Zavezinih listov. Jedro tega poročila: a) Zvončku in Popotniku je pridobivati na vse mogoče načine novih naročnikov. b) Tovariš pa naj postane Zavezino glasilo pod že mnogokrat izraženimi pogoji. 2. Poročilo tov. predsednika glede poslovnega reda Zaveze. Društvo se priklopi izvajanju štaj. Zveze. Odklanja stalno tajništvo ter člen V. (članarina).

3. Poročilo tov. Potočnika o delegacijskem zborovanju štaj. Zveze in nje obnega zbora. Podu tudi sklepe štaj. Zveze ob predavanju g. ravnatelja Schreinerja »O ptičih selcih in zasledovalcih.« Opozorja na važnost tega novega vzgojevalnega sredstva. Društvo naprosi poročevalca, da o tem izpregovori na uradni učiteljski konferenci ter tam tudi stavi predlog za uvedbo Widrove začetnice.

Delegatom za skupščino Zaveze v Pulju se izvolijo tov. Supan Ignacij, Bračič Hermina, Rismal M., Pečnik J., Gajšek Simon, namestnikom pa Miroslav Sušnik. Noprosijo se šole, ki so že izdelale nove prov. učne načrte, naj bi jih vpslale poročevalcem uradne konference. Izrazi se želja, naj bi se k uradni konferen-

ci povabil predavatelj (z ozirom na notico v »Naredbenem listu«).

Prihodnje zborovanje se vrši 2. avgusta v Rajhenburgu ali na Blanci.

Kozjansko učiteljsko društvo priredi v soboto, dne 23. majnika t. l., v Podrsedi zborovanje (obnem majniški izlet) po sledečem vzporedju: Ob 10. uri, dopoldne hospitacija v II. razredu, takoj nato pa zborovanje: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Predavanje tov. Krajnika: Malenkosti. 4. Poročilo odposlancev v Zvezinem zborovanju v Mariboru. 5. Volitve delegatov za Zavezino zborovanje. 6. Slučajnosti. Ker so vsi udeleženci ta dan prosti pouka, se pričakuje polnoštevilne udeležbe, in upravičeno je upanje, da bo mogoče pozdraviti v naši sredi tudi one cenjene tovarišice in tovariše, ki smo jih doslej vedno pogrešali. Glede obeda se je prijaviti vsaj tri dni prej tov. A. Potočniku v Podrsedi. P. n. pevke in pevce se prosí, da prineso Moh. pesmarico II. del s seboj. — Za odbor A. Grmovšek.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 10. majnika t. l. na prijazni Gorici. Žal, da je bilo jako slabo vreme, a vkljub temu se nas je zbralo 14 in bili smo prav zadovoljni v vsakem oziru. Tov. predsednik Ivan Kelc pozdravi presrečno navzoče ter čestita vrlji tovarišici gospe Cirili Delejevi na njenem stalnem nameščenju in pozdravi mladega tov. Planerja iz Rečice kot novega člana iskreno želeč, da bi si mlade učne osebe prizadevale osvežiti in pomladiti naše društvo. Obžalovaje omenja, da se še nahaja nekaj nevednežev, ki menijo, da so vsa zborovanja učiteljstva za nič, ki stanejo samo nepotrebnih stroškov. Opozarja vse, naj se v lepi slogi zanimajo za naše organizacije, ki so nam edine po velikih naporih in požrtvovalnosti priborile, kar imamo. Nikar se ne zanašajmo na druge, edino le v naši slogi je moč, ki nas jači in vzpodbuja k največjemu, a tudi najblažjemu trudu; brez truda ni uspeha, ni kruha!

Ker zaradi slabega vremena ni bilo tov. tajnice, je izostalo, čitanje zapisnika o zadnjem zborovanju.

Tov. Kelc poroča na to, o zborovanju Zveze v Mariboru. Držeč se poročila o tem zborovanju, objavljenega že v »Učit. Tov.«, dodajal je marsikaka, tudi zanimiva pojasnila k posameznim točkam. Njegovo poročilo se je vzelo z odobranjem na znanje.

Urlo učiteljstvo na Gorici je že sestavilo za trirazrednice podrobni učni načrt, kar pride na letošnji uradni konferenci na vrsto. Kot mentor je napravil prav umesten in temeljit uvod k temu vprašanju tov. Pulko, posebno poudarjajoč, kako naj učiteljstvo postopa v tem oziru enotno v napredek šolstva in korist ljudstva. Za njegovo dobro preišljeno predavanje se mu tov. predsednik zahvali prav presrečno v imenu vsega društva.

Med predlogi je bil sprejet tov. Bizjaka predlog, češ, naj učiteljstvo pristopi kot član k okrajnemu društvu za oskrbo otrok.

Po predlogu, da se prihodnje zborovanje vrši v Bočni meseca julija t. l., zaključijo tov. predsednik par ur trajajoče zborovanje. Prihodnjic vsi v Bočno!

Učiteljsko društvo za laški okraj je rešilo svoj že naznanjeni vzpored dne 3. majnika na Zidanem mostu ob jako častnem številu udeležencev. — Ob napovedani uri pozdravi tov. predsednik vse navzoče, posebno še drage nam goste gg. prof. dr. Fr. Ilešiča, nadrevidenta Ludvika, nadučitelja Ranta, učitelja Sovreta, učiteljici Kolnikovo in Jurčevu, ter g. Juvaničiča ml. Posebno velja njegov pozdrav razen milim gostom tudi onim p. t. članom, katerih navzočnost pri društenih zborovanjih je bolj redka. Nezastopana je bila šola v Jurklostru; to pa menda zaradi velike oddaljenosti in težavne prometne zveze, katerima je ta šola poleg šole Sv. Kancijana najbolj izpostavljena. Ker so ostale točke razen poročila tov. Fr. Zupančiča o Zvezinem zborovanju, ki ga je z veliko točnostjo in preglednostjo podal, bolj vsakdanjega pomena, preidem takoj h glavni točki zborovanja, namreč: Predavanje g. prof. dr. Fr. Ilešiča »O stavkovi analizi«. — Svoje predavanje je razdelil gospod predavatelj na dva dela, in sicer analiziranje po starejši — in analiziranje po Kernovi metodi. Ko nam je oba načina temeljito potom primer pokazal, je diagonalna prednosti in slabosti ene kot druge ter nas naposled privedel do zaključka, da je brezdomna korist učitelja kot učenca, ako skleneta nekaj kompromis med obema načinoma obravnavanja, ter da se vzame iz posamezne metode le dobro jedrce, lupino pa pusti. — Njegovemu poljudnemu, naravnost zabavnemu načinu predavanja gre zahvala, da se poslušalci niti najmanj niso zavedali sicer suhoparne, omržene slovnice, ter so poslušali izvajanja g. predavatelja z lahkoto in z največjo pozornostjo, kar je pričal ob koncu predavanja buren aplavz, ki kar ni hotel ponehati. Končujem poročilce z resolucijo članov društva, ki so sklenili, da

naj vsak učitelj, oz. šol. vodja dosledno zavrne od davkarije poslano nemško »Zalungliste« ter zahteva nam po zakonu opravičeno s slovenskim besedilom, namesto običajnih pobotnic, ki so bile do sedaj v rabi.

Ormoško učiteljsko društvo je zborovalo v četrtek, dne 7. maja t. l., ob 10. uri v okoliški šoli. Eno uro pred zborovanjem je bila pevka vaja za koncert, ki ga priredi naše učiteljsko skupno z ormoško čitalnico v nedeljo, dne 14. junija t. l., v Ormožu v proslavo štiridesetletnice odnosno tridesetletnice omenjenih društev. Udeležba pri pevski vaji kakor pri zborovanju je bila z ozirom na deževni prejšnji dan, ki je skvaril vsa pota, dokaj pomanjkljiva. Ni čuda, da sta tt. pevovodja in predsednik skoro bolj čmerikav obraz delala, kakor mi, ki smo že dve ure prej do Ormoža blato gazili.

»Pomlad je!« nam je zaklical v pozdrav predsednik tov. Rajšp ter še posebe cestital in želel podpredsedniku tov. A. Porekarju, da bi se tudi on ob svoji šestdesetletnici čutil mladostnega, kar je le ta, zahvaljujoč se, obljubil po možnosti storiti.*

Pri verifikaciji zadnjega zapisnika omenja tov. Rajšp, da so plačale brezizjemno vse učne osebe ormoškega okraja prispevek po dve kroni za učiteljski sklad.

O preosnovi Rakuške knjige »Domoznanstvo ormoškega okraja« bo tov. Žolnir predaval pri enem prihodnjih zborovanj.

Izmed dopisov je omeniti onega tov. Čokla iz Runeča, ki je plačal povodom svoje poroke s tov. gdč. Fanči Mešekovo svoj fantovski obulus deset kron našemu društvu. Tov. predsednik, se mu zahvali za ta dar, želeč mu, naj mu bo dobro vse življenje ob strani njegove ljube, miljene soproge.

Dalje prečita t. predsednik zahvalo tov. Simona Štrenkla za podeljeno mu častno članstvo. Poštni nadkontrolor v p., g. Ve. Vaupotič na Dunaju, je podaril društvu k njegovim 40letnici en zvezek lastno-ročno spisanih svojih skladb »Dijaške pesmi«. Tov. predsednik se poveri, da se mu za ta lepi dar zahvali.

Ostro se je debatiralo o novo uvedeni tiskovini »Zalungliste«. Prečital se je tozadevni dopis tov. Knafliča. Vobče se je poudarjalo, da so bile stare plačilne knjižice bolj prilicne, ker jih je imel vsak učitelj vsak čas sam v rokah in so ostale dopolnjene njegova last. Te smo lahko rabili vsak čas kot važen dokument pri računanju podučiteljskih, provizorič., definitivnih let, raznih doklad, odbitkov, osebne dohodnine i. dr., medtem ko bodo sedaj ostale plačilne pole v arhivu šolskega vodstva, zanj ta popolnoma brezpomembna, a za učne osebe nedosegljive, ali pa težko dosegljive, posebno zaradi menjave tako učnih oseb, kakor šolskih voditeljev. Ostro se je tudi grajal način, kako se je izdala ta tiskovina od davčne oblasti. Poslalo se je do šestnajst iztisoč na šol. vodstva brez vsakršnega navodila, kako se naj izpolnijo, niti da se morajo spisati in duplo. (V ljutomerskem okraju so vsaj izpolnili na davkariji po en eksemplar kot vzorec; op. por.) In tako se je zgodilo, da je prišlo na davkariji v Ormožu in menda še drugod med poslom, ki je prišel za učiteljsko po denar in davčnim uradnikom, do prav neprijetnih prizorov. Končno smo se domenili, da se naj nemške »Zalungliste« izpolnijo slovenski, šol. vodstva na vsak mesec zahtevajo slovenske tiskovine (predlaga tov. Rajšp), Zveza pa se naj pritoži zaradi zapostavljanja slovenščine na pristojnem mestu (predlog tov. Porekarja).

Naznanilo, da je Zveza naklonila Bundu izredne podpore sto kron in zahvala tega za to, se je vzelo z odobrenjem na zadnje; ravnotako, da je pri pogrebu pokojnega dekana Čafa oficialno zastopal učit. društvo predsednik Rajšp.

Tudi temeljito in natančno poročilo tov. Pintariča o Zvezinem občnem zboru v Mariboru se je vzelo z zahvalo na znanje.

Za tem je naznanil tov. Najžar iz Središča, da bo priredil odtisk zemljevida ormoškega okraja po 2 vin. komad. Naročila je čimprej poslati njemu v Središče, ker se bo napravil samo toliko izvodov, kolikor se jih bo naročilo.

Sprejeta sta bila sledeča predloga tov. Rosine zadevajoča sanacijo naših listov: 1. Zveza naj sestavi seznamek, iz katerega se bo natančno razvidelo po šolskih okrajih, koliko naročnikov posameznih Zvezinih listov je na Štajerskem. 2. Zveza naj zahteva od Zaveze, da naj ta poskrbi še pri ostalih svojih deželnih organizacijah za število naročnikov Zvezinih listov, tako, da bo imelo vsako društvo natančen pregled naročnikov naših listov.

Predsednik Rajšp naknadno prav preserno pozdravlja novi dve naši tovariši gdč. Teušičevo in Tručlovo. Tudi nujno

* Čestitamo tudi mi! Uredn.

priporoča, osobito mlajšim, pristop k »Samopomoči« in »Selbsthilfe«.

V Gradcu, pravi tov. Rajšp k sklepu, se vrše sedaj pridno preračunavanja naših reguliranih plač, ki je baje ravno za učiteljsko posebno težavno. (I, seveda! Tečaji, na katerih so se gibali računi naše zadnje regulacije izza l. 1899., so že močno zarjaveli in tudi dvakratno mazanje z draginsko doklado temu ni dosti odpomoglo; k večjemu je to »zu manches Landesboten großen Schmerze«, ker ni bilo prave merce, povzročilo premnogo žverce, in vrata so dalje škripala. Temu škripanju bi naj bilo konec l. 1915., da bi mu le ne sledilo škripanje z zobmi! — Op. gen. rep.)

Književnost in umetnost.

Odborova seja »Maticе Slovenske« dne 4. maja 1914. — Predsednik se spominja pred kratkim umrlega pesnika Reščine iz našega Kvarnera Ivana Grohovca ter publicista dr. A. Dermote. Matica je zadnji čas čestitala prof. Bezenšku ob njegovi šestdesetletnici, g. sek. šefu dr. Žolgerju, Maticinemu ustanovniku, pozdravila mariborsko gosposvetsko svečanost in akademijo v čast srbskega prirodoznanca dr. Pančiča. Udeležila se je po delegaciji skupščine »Maticе Hrvatske«. (Matica Hrvatska izda za 1914 poleg beletristike V. Klaiča veliko monografijo o P. Ritterju Viteziču, Črtice iz mineralogije, Narodnih pesni VI. knjiga; Pripovedi srbskega pisatelja Lazareviča. Pripravlja se Cankarjeva knjiga »Tujci«.) Nova ustanovnika sta hrvatski seminar zagrebškega vseučilišča in zagrebški mestni inženir A. Košak. — V dar smo prejeli dijaški list »Lipa« (okolo 1870). — Osuševalna komisija ponuja odškodnino za poškode hiše; ponudba ne sprejme. — Uredi se tisk knjig za 1914. — Škrabčevi Izbrani spisi izidejo kot posebna založnina v nakladi 800 eksemplarjev. — G. pisatelj V. Holz je izročil Matici več korespondence, rokopisov itd. — Načelnik Gospodarskega odseka in hišni posestnik je blagajnik, ravnatelj A. Koder. — Ugodno poročilo blagajnikovo se vzame na znanje.

Politiški pregled.

* **Čehov na Dunaju** je nad 100.000, v ostali Nižji Avstrijski pa 50.000. V dunajskem okraju Favoriten je 24 odstotkov prebivalstva češke narodnosti. Nemški listi te dni tožijo, da je na Nižje Avstrijskem sedaj že 11 čeških jezikovnih otokov, v katerih imajo Čehi večino. V drugih 18 krajih je 25 do 50 odstotkov Čehov, v 72 krajih 10 do 25 odstotkov Čehov. To napredovanje Čehov v prvi vrsti pospešujejo češki denarni zavodi. Češka Živnostenska banka, ki ima akcijskega kapitala 65 milijonov kron in katere rezervni sklad znaša 35 milijonov kron, je v zadnjih petih letih v okolici St. Hipolita kupila 42 nemških kmetijskih posestev ter jih izročila Čehom. Med 42.000 obrtnimi vajenci na Dunaju je 12.000 Čehov. Umevno, da Čehi v vsakem dunajskem okraju zahtevajo češke šole. Sedaj imajo na Dunaju dve ljudski šoli. Na Dunaju je 200 čeških društev. Češki listi pozivajo Čeha, naj se ne izseljujejo v Ameriko, ampak v Nižjo Avstrijo.

* **Nemška armada pripravljena.** V seji nemškega državnega zbora je izjavil vojni minister Falkenhayn, da so vsled novih brambnih predlog uvrstili 60.000 mož in 21.000 konj več v armado. Kljub temu razpolaga armada še z 38.000 možmi, ki so za vojno službo popolnoma sposobni, a jih niso še v armado uvrstili. Gradile in izpopolnjevale so se trdnjave. Dne 6. oktobra 1913 se je cesarju poročalo, da so vsi oddelki za vojsko popolnoma pripravljene.

Srednješolski vestnik.

† **Pozor, slovenski poslanci!** »Wiener Zeitung« z dne 3. majnika prinaša v uradnem delu sledeča razpisa služb: Na državni gimnaziji s slovenskim učnim jezikom v Gorici se razpisujejo s 1. septembrom 1914. dve učni mesti za klasično filologijo kot glavni in slovenski in nemški jezik kot stranski predmet z nemškim in slovenskim učnim jezikom. Takoj nato pa ta razpis: Na državni gimnaziji z laškimi učnim jezikom v Gorici se razpisuje s 1. septembrom učno mesto z nemškim in laški jezik kot glavni predmet in mesto telovadnega učitelja. Ta razpisa komentira »Edinost« tako, da se bistveno razlikujeta, dasiravno sta oba namenjena zavodom, kjer ni nemščina učni jezik, kakor je tudi v razpisih izrečno povedano. Od slovenskih kompetentov se zahteva nemški in slovenski učni jezik, in sicer za pouk klasične filologije, ki se uči slovenski, od laških profesorjev na laškem zavodu

Pri nakupu različnega oblačilnega blaga se blagovolite obrniti na tordko

A. & E. Skaberné
Ljubljana, Mestni trg 10

obstoji od leta 1883.

Vzorci poštnine prosto!

Izredno nizke cene!

se pa tega ne zahteva, dasiravno je učno mesto razpisano za laščino in nemščino. Ne samo, da kaže tak razpis dvojno mero, razpis vsebuje še drugo nevarnost. Zakaj se zahteva nemščina kot učni predmet za pouk v predmetu, ki se poučuje sedaj slovenski? Ali naj postane via facti sedaj slovenska gimnazija utrakvistična! Imamo že več kot dovolj utrakvističnih šol, saj jih imamo mi Slovenci več kot vsi avstrijski narodi skupno, zato tudi absolutno nismo voljni, pretrpeti nobenega nadaljnjega zapostavljanja. Brezpogojno zahtevamo, da se takoj popravi ta razpis in apeliramo na slovenske člane deželne šolskega sveta, da najodločneje nastopijo proti tej drzni novotariji. Še to, kar imamo, še to naj izgubimo zaradi mlčnosti gotovih ljudi, pa upamo, da se z energičnim nastopom naših ljudi ne zgodi to. Onim pa, ki zakrivljajo take nerednosti, da ne označimo njihovega počenjanja drugače, pa povemo, da je tudi konec tiste dobe, ko je vsak štreber ravno po hrbtu našega naroda priplezal do kake nove rozete. Naj delajo svoje eksperimente tam, kjer ne oškodujejo nas in kjer ne krše svoje uradne dolžnosti, da so v službi objektivni. Naši poslanci pa naj primerno kvitirajo to štreberstvo!«

Kranjske vesti.

† **Vatroslav Holz.**

Pretekle sobote ponoči je umrl v Ljubljani Vatroslav Holz, vpokojeni uradnik banke »Slavija«, v 70. letu svoje dobe. — Malo je slovenskih mož, ki bi imeli med slovenskim učiteljstvom toliko znanec in prijatelj, kakor jih je imel pokojni Holz. Pa tudi malo je slovenskih mož, ki bi tako resnično cenili in spoštovali delo slovenskega učiteljstva, kakor ga je cenil in spoštoval pokojni Holz. Kot zavarovalni uradnik je prepotoval vso slovensko zemljo, tako je dobil priliko, da se je seznanil z našimi tovariši ter s mnogimi sklenil vez iskrenega prijateljstva in pobratimstva. Še en mesec pred smrtjo je govoril z našim urednikom, mu potožil svojo bolezen, rekoč, da se izteka doba njegovega življenja. Govoril je o idealnem, požrtvovalnem delu naprednega slovenskega učiteljstva in dejal, da ima svoje spise pripravljene za tisk in jih namerava izročiti »Učiteljski tiskarni«. — Pokojni Holz je bil sin štajerskih Slovencev, ki je obiskoval samo enorazrednico pri Sv. Ani. Bil je vojak-mornar ter se je l. 1866. udeležil pomorske bitke pri Visu. Z lastno marljivostjo in nadarjenostjo se je povsod do odlične, vsestranske izobrazbe ter je bil posebno več na umetniškem in literarnem polju. Nebroj njegovih spisov, ki se odključijo po živahosti in šegavosti, kakršen je bil pokojnik sam. Tu intam je odpadlo zdravo zrno izpod njegovega peresa tudi v naš list. Njegova zasluga je tudi v prvi vrsti, da je banka »Slavija« od zavarovanj, sklenjenih z učiteljstvom, gotove odstotke plačevala naši Zavezi, ki jo je pri njegovem pogrebu zastopal predsednik tov. Jelenc. — Rajni Holz je bil blaga, odkrita duša, idealen in delaljubljen slovenski mož, zaslužen književnik, zvest prijatelj. Pozna ga vse slovensko ozemlje, povsod mu hranijo najblažji spomin. Tako smo ga tudi mi zaklenili v svoje srce! Bodi nemirnemu slovenskemu romarju nevzdramen mir v predragi domači zemlji!

— **Ponemčenje ljubljanskega narodnega šolstva.** Na zadnji seji občinskega sveta ljubljanskega je napredna slovenska večina po temeljitem referatu obč. svetnika tov. J. Dimnika zavrgla ponemčevalne predloge nemškutarskega slovenskega klerikalca in nesposobnega inšpektorja A. Maierja. Začetek Dimnikovega referata objavljamo danes. — Po vsem slovenskem ozemlju — zlasti v obmejnih krajih — se stiskajo pesti ogorčenja proti »slovenskim« ponemčevalcem našega ubogega narodnega šolstva! Maier bo kmalu ime za tistega, ki je izdal Špartance. In Jeglič tudi!

— **Umrl je dne 10. t. m. v Ljubljani g. Fran Matajca, trgovski poslovodja, brat tovariša Karla Matajca, nadučitelja na Vrhniki.** Pokojnik je bil prijazen in

zaveden naroden mož. — Blag mu spomin! — Žalujočemu bratu naše iskreno sožalje!

— **Ljudsko šolstvo.** Na mesto učitelja Jožefa Wagnerja, ki je na dopustu v svrhu študij, je imenovan za suplenta na deški ljudski šoli v Spodnji Šiški prov. učitelj Rudolf Wagner. — Za provizorično učiteljico na ljudski šoli v Postojni je imenovana dosedanja suplentinja v Palčju Marija Marčičeva.

Štajerske vesti.

— **Iz Ptujja** poročajo: Fr. Vajda, c. kr. profesor na mornariški akademiji na Reki, je poslal dijaški kuhinji v Ptuj 15 K namesto venca na grob umrlemu tovarišu Ivanu Strelcu, svojemu prvemu učitelju.

— **Ljudsko šolstvo.** Imenovani so: Prov. učitelj v Čadramu Albert Hren za def. učitelja; def. učiteljica v Špitaliču Josipina Stegenškova za def. učiteljico v Laškem (okolica); def. učiteljica v Dobovi Friderika Zechnerjeva za def. učiteljico v Laškem (okolica); def. učitelj in šolski vodja v Reki Karel Korošec za nadučitelja v Šmarjeti pri Rimskih Toplicah; prov. učitelj v Vodah pri Trbovljah Jožef Tori za definitivnega učitelja; suplentinja v Vodah pri Trbovljah Ida Trunškova za definitivno učiteljico; za definitivno učiteljico v Vodah pri Trbovljah Ema Zenzovicheva; za def. učiteljico v Šmarjah pri Jelšanah Matilda Ropanova.

— **Obrotna nadaljevalna šola s trgovskim tečajem v Šmarju pri Jelšah** priredi v nedeljo, dne 24. maja, ob pol 3. popoldne slovesni zaključek šolskega leta 1913/14 z razstavo šolskih izdelkov.

— **Učiteljsko društvo za ormoški okraj** slavi svojo štiridesetletnico skupno z ormoško čitalnico, ki obhaja letos svojo 30letnico. Slavnost se vrši v nedeljo, 14. junija, in sicer se vrši učiteljska slavnost ob vsakem vremenu.

— **Ormož.** Pevska vaja za koncert pri jubilejski slavnosti Učiteljskega društva za ormoški okraj in ormoške čitalnice se vrši za vse učitelje in učiteljice v sredo pred Križevim ob šesti uri zvečer. Zahtevajte note, ki vam jih pošlje po pošti koncertni vodja, tov. D. Serajnik.

— **Za učiteljstvo.** Naučno ministstvo je priredilo v Gradcu tečaj za izobrazbo učiteljev v delovanju za varstvo in oskrbo mladine. Tečaj vodi dvorni svetnik dr. K. Tumlriz. Udeležence iz vseh alpskih dežel je pozdravil cesarski namestnik Clary. S Kranjskega so bili poklicani v tečaj učitelji Bajc (Št. Vid), Cepuder, Drašček, Fabinc in Jeglič — sami spokorniki-Sloškarji!

— **Vsa šolska vodstva gornjegrajskega okraja** se opomnijo, da takoj vrnejo c. kr. davkariji v Gornjem gradu uradno »Zalungliste«, in učiteljstvo naj piše pobotnice kot doslej, dokler ne dobimo slov. plačilnih listov. Za drugo je preskrbljeno. — **Kelc.**

Splošni vestnik.

PROF. ANTON BEZENŠEK.

Gosp. Anton Bezenšek, univerzitetni profesor v Sofiji, je dne 15. aprila t. l. paznoval šestdesetletnico svojega rojstva. G. Bezenšek je rojen štajerski Slovenec in znan marljiv delavec na polju prosvete ne le na Slovenskem, nego po vsem slovenskem svetu. Njega smemo nazivati očeta slovenske stenografije. Sestero zlatih svetinj (odlikovanj) diči njegove prsi; on je tudi oficir francoske akademije, odlikovanje, ki ga dobe le največji učenjaki na Francoskem.

Kot mlad gimnazijec v Celju je v družbi s tovarišem Jankom Lebanom sodeloval že pri prvem letniku Tomšičevega »Vrtca«. Bezenšek je priobčeval svoje spise s psevdonimom »Bukovski Tone«, Janko Leban pa s psevdonimom »Ivan Libijanski«. Že takrat sta idealna mlada dijaka sklenil srčno prijateljstvo, in ta prijateljska vez ju spaja še dandanes!

Z ozirom na to je tovariš Janko Leban poslal g. Bezenšku v Sofijo sledečo čestitko:

Za narod v delu si osivel, dočakaš šestdeset si let, zaman, predragi nisi živeti, časti Te ves slovanski svet!

V prijatelja nerazdružljiva je zgodaj naju združil Bog, in vez le-ta je vedno živa: o dneh radosti in nadlog!

S ponosom danes gledam na-Te, proslavljeni nam jubilar, Bog živi Te, premili brate, još ljeta mnogaja, na zdar!

Za vojne na Balkanu je prof. Bezenšek marljivo korespondiral v slovenske časnike, pa tudi v ruske in francoske.

Sedaj potuje g. profesor v svrhu študij po novih deželah. Želimo mu mnogo uspeha ter mu kličemo iz dna duše tudi mi: Ad multos annos!

Gostovanje ljubljanskega dramskega ansambla pod vodstvom režiserja g. Milana Skrbiniška. Ravnokar so se vrnili slov. igralci s svojega gostovanja po Istri in Goriški in nadaljujejo koncem tega meseca svoje gostovanje po Koroški, Štajerski in Kranjski. — Turneja se prične dne 28. t. m. v Kranju in se razteza na naslednje kraje: Tržič, Radovljica, Jesenice, Celovec, Maribor, Ljutomer, Ptuj, Št. Jur, Celje Vransko Žalec Trbovlje, Zagorje, Krško, Brežice, Novo mesto, Metlika, Karlovec Črnomelj, Ribnica. — Kakor je znano iz poročil v slov. časopisih, je imenovani ansambl žel s svojo igro povsod nad vse lepe uspehe. Ogljublja se torej vsem onim krajem, za katere je gostovanje naznanjeno, izredno lep in prijeten užitek.

Nov naslov učiteljicam. Naučni minister je izdal naredbo, s katero se podeljuje vsem učiteljicam, tudi neomoženim, naslov gospa.

Hrvatska liga za zanemarijene otroke, ki se je pred tremi meseci ustanovila v Zagrebu, se pod delavnim vodstvom predsednice gospe županje Malvine Holjačeve hitro razvija. Mestna občina zagrebška je ligi odstopila svojo hišo z vrhom na Savski cesti, ki se uredi za otroško zavetišče. Otroci bodo dobili ondi hrano in obleko in bodo zaposleni pri gospodinjstvih in drugih ročnih delih. Vlada je dala ligi 3500 K podpore.

Avstrijska vlada je priznala reciprociteto zagrebškega vseučilišča. Iz Zagreba javljajo v Budimpešti, da je avstrijska vlada pristala na reciprociteto zagrebškega vseučilišča in avstrijskih vseučilišč ter je o tem obvestila hrvatsko vlado. Dokler hrvatska vlada ne javi avstrijski vladi sprejema tega naznanila, reciprociteta ne stopi v veljavo. Radovedni smo, ali avstrijska vlada priznava reciprociteto tudi za izpite, ki bi jih polagali na hrvatski univerzi Slovenci.

V zadnji številki U. T. se je vrnila v članek: »Otroci-vzgojevalci« neljuba pomota (tiskovna!). Tam naj stoji: »Sicer bi pa moral g. pisatelj vedeti, da se krompir ne okopava v pričetku jeseni«. (Stavec je naredil izkopava, kar je seveda res, a pisatelj piše okopava, kar se godi mes. maja.

Razgled po šolskem svetu.

— Umrl je c. kr. šolski svetnik in profesor nautične šole v Dubrovniku dr. Ivan Scherzer v 48. letu starosti. Pokojnik je mnogo deloval kot znanstveni književnik ter je med drugim izdal nemško-hrvaški besednjak.

— Za omejitve števila medicincev. Dunajska zdravniška zbornica je pozvala vse avstrijske zdravniške zbornice, naj delajo na to, da se število medicincev omeji, ker obiskuje letošnji zimski semester dunajske medicinske fakultete prvo leto 630 slušateljev.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Radivoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Zopet sta se našla v objemu ob napadih na Učit. tiskarno, oziroma na naš list — »Slovenec« in »Zarja«, samo s to razliko, da je zadnja za 100 odstotkov sirovejša in škodoželjnejša od prvega. Kaj hoče njen dopisnik s Krasa doseči, nam ni prav umljivo. Tako nelogične, konfuzne in obenem resnične čenčarije že kmalu nišmo čitali. Ako se mora »Zarja« priznati, da je dostojna in stvarna v polemikah, moramo pa konstatirati, da je teh lepih lastnosti, da ji teh lepih lastnosti resnega lista manjka, kadar se razdirajoči elementi zatekajo vanjo, da gnjlobo, ostudnost in mrhavost — to so besede »Zarjinega« dopisnika! — razljevajo po nas! Kako nizkotno in neokusno! — Več stvari (»Škrobarja«, poslovni red itd.) smo morali zaradi pretesnega prostora odložiti na prihodnjo številko.

Orgle, harmonije, piana in pianina

dobavi c. kr. dvorni dobavitelj

Jan Tuček

Kutna Hora, Češko.

Pošilja cenike brezplačno in franko.

Ustanovljeno leta 1869.

Knjigoveznica

Anton Janežič

Ljubljana

Florijanska ulica 14

se priporoča slav. šolskim vodstvom in gg. učiteljem za izvrševanje vseh v knjigoveško stroko spadajočih del.

Pri večjih naročilih 10% popusta.

Snažno se oblači vsa rodovina, ki si naroči zbirko vzorcev iz češke tkalnice

Marije Jirsové

učiteljice soproge v Novém Hradku p. Met. 95 (em. dobaviteljica dež. osrednje zveze učiteljskih društev v Češkem kraljestvu).

Dobiva se 2-8 m dolgih odrezkov čefira kanafasa, flanel, platna, modroiška itd. Zavoj 45 m za 18 K, najlepša kvaliteta 40 m za 20 K franko, tudi polovica zavoja za 9, oziroma 10 K.

Blago je stalnobaravno in močne kakovosti. Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorca blaga zastoj in franko.

Anton Krušič,

krojaški mojster in trgovec v Gorici

Tržaška ulica števil. 16 v lastni hiši

in Tekališče Fran Jožefa št. 39.

Moja delavnica se nahaja v bližini slov. kmetiške šole.

Opozarja se gg. odjemalce, da je došla ravnokar velika množina raznovrstnega blaga najrazličnejših kakovosti iz avstrijskih in angleških tovarnen

za vsak stan.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Ali ste že pridobili našemu listu novega naročnika?

Zaloga pohištva in tapetniškega blaga

J. Pogačnik mizarstvo.

Ljubljana, Marije Terezije c. št. 11 (Kolizej)

Zaloga spalnih ter jedilnih sob v različnih : najnovejših slogih. :

Zaloga otomanov, divanov, žimnic : in otroških vozičkov.

Spalnica v ameriškem orehu 350 kron.

Obstoječa: 2 dvovratni omari, 2 postelji, 2 nočni omari, en umivalnik z marmornasto ploščo in ogledalom.

Ali ste že član društva »Jubilejska samopomoč«?

Društveniki so lahko učitelji, njihove žene in učiteljice po Kranjskem, Štajerskem, Primorskem in Koroškem. V društvo se sprejemajo le oni, ki še niso stari nad 45 let.

Pri pristopu v društvo se plača pristopnina, ki se ravna po starostnih letih in sicer do 25 let 2 K 50 h, od 25 do 30 let 5 K, od 30 do 35 let 10 K, od 35 do 40 let 15 K, od 40 do 45 let 20 K; poleg tega še 2 K za prvi smrtni slučaj, 2 K letnine, 1 K vpisnine, 30 h upravnine in 20 h poštuine.

Letno se plačuje 30 h upravnine in 2 K za rezervni fond, ki je znašal koncem XII. upravne dobe 8052 K 99 h.

Po društvenikovi smrti izplača načelnštvo takoj zakonitni dedičem tolikokrat po 2 K, kolikor je društvenikov (sedaj 250). Po smrti društvenika plačajo drugi društveniki po 2 K za nadaljni slučaj smrti.

Vsa pojasnila glede pristopa v društvo daje predsednik IVAN SCHMEIDEK, učitelj v Krtini, p. Dob.

Zaveza ima v zalogi

še nekaj izvodov:

1. Narodna vzgoja. Slovenskemu narodu spisal Josip Ci-perle. Znižana cena 50 h.
2. Domoznanstvo v ljudski šoli. Metodično navodilo. Spisal Jakob Dimnik. Znižana cena 40 h.
3. Učiteljski večeri. Zbirka »Listkov« iz »Učiteljskega Tovariša«. Znižana cena 30 h.
4. Jan Amos Komensky-Didaktika. Znižana cena 60 h.

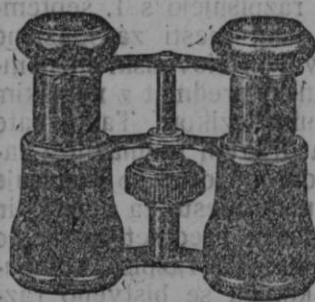
Po pošti vsaka knjižica 10 h več.

Označene knjige se naročajo pri

vodstvu Zaveze.

FR. P. ZAJEC, Ljubljana, Stari trg št. 9

Izprašani optik. Zalagatelj c. in kr. armade, vojne mornarice, domobrancev i. t. d.

Očala in ščipalniki natančno po zdravniških predpisih. Toploмери, barometri, mikroskopi, daljnogledi Busch, Goerz, Zeiss i. t. d.

Fotografični aparati itd. Moderno urejena delavnica z električnim obratom. Ceniki brezplačno.

Tovarniška zaloga priznana najboljših švicarskih ur kakor tudi zlatnine in srebrnine.

Zaloga raznega risalnega orodja za dijake, inženirje, arhitekte itd.

Strogo solidna tvrčka!!

Ogromno število pohvalnih pisem na razpolago.

Krasni ceniki na zahtevo zastoj.

Cene solidne! Postrežba točna!

Gramofoni od K 20.— naprej, plošče od K 1.50 naprej vedno v zalogi.

Nogavice in druge pletenine, dalje perilo, ovratniki in v to stroko spadajoče blago dobite najceneje v specialni trgovini

A. & E. Skaberné

Ljubljana, Mestni trg 10

Velika izbira!

Solidna postrežba!